

Valitsuse vigurid

■ Eestis on kellapoliitikaga lood nagu Lähis-Idas

Kunagi sai tudengite ühiselamus mängitud kohusetundlikule kaaslasemale selliselt mäkkra, et keerati kell mitu tundi ette. Kella tirisedes ronisid kõik üles, üks lippas kiiresti loengule. Ja sai õppehoone vahase valvuri käest pragada.

Kes keeras? Miks?

Märtsi viimasel pühapäeval, kui taas kella keerati, tundus üksikõikseid vähe olevat. Internetsis võis leida arvamusi seinast seinast.

“Valitsus tegi jälle pätti!”, “Üle hulga aja õige tegu!”, “Esimesele Eestile suveaeg, teisele las jääb, nagu oli!”, “Valguse võit! Kus see kõlbab, et päike kell kolm tõuseb!”, “Kellele krt (*Interneti k kurat*) on vaja seda nõmedat kella kruttida!”

Reisijail on pidev vööndite aja muutustega arvestamine kõva peamurdmine: kas tuleb kella ette või taha keerata.

Lisaks veel too suve- ja talveaeg! Kes selle peale üldse tuli? Ameerika teadlane ja riigitegelane Benjamin Franklin oli aastail 1776–1785 USA saadik Pariisis. Vaatamata soliidsele vanusele (78), istus ta ta-

valiselt lugedes või malet mängides üleval kella 3–4ni hommikul ning magas 11ni.

Kord aga virgus Franklin kell kuus mingi müra peale. Tuba oli valge! Selgus, et päike on varasele kellaajale vaatamata kõrgel. Varem polnud ta selle peale tulnudki, et magab kasutult päeval ning raiskab lambiõli öösel. Ja mida suve poole, seda varem valgeks läheb!

Tee veel nalja

Franklin kirjutas aprillis 1784 humoorika artikli ajakirja *Journal de Paris* pealkirja all “Säästuprojekt”. Selles rendas ta, et Pariisi elanikud kulutavad aastas miljoneid liivreid küünaldele, sest magavad kaua. Kuna Franklin teadis, kui raske on vara ärgata, soovitas ta:

- määrata maks neile, kel valgel ajal aknaluugid suletud;
- jagada igale perele vaid nael küünlaid nädalaks;
- pärast loojangut võivad tänavail liikuda vaid arstid ja ämmaemandid;
- päikesetõusul peavad helisema kellad, kui vaja, paukuma kahurid.

Idee kevadel kella keerata tuli 1907. alondonlasel William Willettil. I maailmasõja järel jõudiski Inglismaa suveaja rakendamiseni. Eesmärgiks oli söe kokkuhoid.

Järgnesid Saksamaa ning USA. Ameerikas kutsutakse seda päevavalguse säästmise ajaks (*daylight saving time*). Teise ilmasõja ajal lükkasid britid suvel kella ette isegi kaks tundi.

Praegu kasutatakse suveaega umbes 70 riigis. See algab põhjamaades märtsi lõpus või aprilli alguses ning lõpeb oktoobris. Seda poliitikat ei rakendata vaid troopilistes maa-ades, kus päeva pikkus aasta jooksul suurt ei muutu.

Eesti kellapoliitika sarnaneb Lähis-Ida omaga. Iisraeli valitsus otsustab igal aastal, kas ja kuidas suveajale minna. Palestiina omavalitsus tavaliselt kasutab suveaega, iseseisvuse märgiks läheb ta aga sellele üle muul ajal kui Iisrael. Nii nagu oli meil omal ajal poliitiline otsus jätta Moskva (=Vene) aeg ning minna Eesti ajale üle. Jordaania omakorda kehtestas 1999 igavese suveaja.

USA transpordiministeriu-

mi hinnangul säästab suveaeg elektrienergiat (1%), vähendab liiklusõnnetuste arvu (Suurbritannias on avaldatud ka vastupidiseid tulemusi sügisel talveajale ülemineku perioodil), vähendab kuritegude arvu, pikendab aktiivse tegevuse aega kevadel ja sügisel.

Kahtlemata oli pidevast vööndi- ehk talveajast Eestis ka kasu. Kahed kellad laevadel mõjusid kainestavalt vodkaturistidele. Ja paar suve oli nii mõnus ühes Hispaania või Prantsusmaa kaunitaridega magama heita (või ühel ajal).

Poolt ja vastu

Sellist arutelu, nagu meil on peetud üleminekuaja stressi ja muude hädade üle, mujal ei täheldata. Šveitsis soovitakse suveajale ülemineku eelneval päeval tund varem magama heita. Kuidas aga koduloomadele selgeks teha, et tuleb muul ajal tegutsema hakata? Hoopis iseasi on see, et kellele kui täppisriistale ei sobi pidev kruttimine.

Inimloomusesse on nagu sisse kodeeritud, et miski peab tagant torkima. Raske on linnalasele selgeks teha, et võiks ju varem tööd alustada, seda peab meelde tuletama kas tornikell või kahur, nagu Franklin soovitas, või kellakeeramine.

Maainimene elab niigi päikeselise järgi.

AIN KALLIS